

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ

ПОПОВ МИКОЛА СЕРГІЙОВИЧ

УДК 338.1

**ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ РЕАЛІЗАЦІЇ
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА
ПРИКЛАДІ ШУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Спеціальність 051 – економіка

Автореферат

дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Тернопіль

2019

Роботу виконано на кафедрі економічної кібернетики Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України

Керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики
Різник Наталія Михайлівна
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів
Ціх Галина Володимирівна
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Захист відбудеться 24 грудня 2019 р. о 10-00 годині на засіданні екзаменаційної комісії № 56 у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2, навчальний корпус № 5, ауд. 25.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми роботи: Процеси децентралізації, які активно реалізуються в межах регіонів, спрямовані передусім на покращення добробуту громадян, що проживають на цих територіях, відновлення соціальної справедливості, розбудови інфраструктури та забезпечення стабільного стратегічного розвитку. Основні постулати реалізації децентралізації в Україні, базуються на тому, що органи місцевої влади краще знають як розпоряджатися заробленими коштами і які найбільш пріоритетні напрямки розвитку є привабливими для конкретної території. Слід зауважити, що процеси децентралізації відбуваються на фоні об'єднання територіальних громад, які фактично втрачають можливість автономного прийняття управлінських рішень, делегуючи ці повноваження до новообраного центрального органу влади, вже об'єднаної територіальної громади. Протягом останніх років, процеси децентралізації реалізуються з перемінним успіхом, обумовленим як загальнодержавною економічною кризою, наявністю військового конфлікту так і низькою ініціативністю управлінців на місцях.

Надання об'єднаним територіальним громадам, права розпоряджатися більшою частиною зароблених в громаді фінансових ресурсів, повинно стимулювати активний розвиток територій та підвищувати соціально-економічні стандарти життя. Однак, не слід забувати, що досягнення такої позитивної мети, повинно відбуватись у комплексі з системним контролем цільового використання коштів як на місцевому рівні так і державою. Як показав державний аудит витрачання фінансових ресурсів територіальними громадами, їх ефективність використання не лише викликає питання доцільності розподілу, але й взагалі використовуються не за призначенням. Це пояснюється рядом причин, серед яких можна виділити наступні: низький рівень кваліфікації управлінців ОТГ, відсутність в управлінців ОТГ чіткого бачення стратегічного розвитку громади, подекуди відсутність прозорості витрачання коштів, низька активність громади щодо забезпечення контролю над витрачанням фінансів, переважання власних інтересів управлінців над інтересами громади і т.д.

З метою усунення або хоча б мінімізації впливу зазначених негативних чинників, під час розробки і впровадження стратегії розвитку регіонів, надважливо провести науково-дослідне економічне обґрунтування всіх без винятку етапів реалізації стратегії розвитку регіонів та розробити дієвий механізм контролю за витрачанням ресурсів, який забезпечить прозорість і безальтернативність у прийнятті ефективних управлінських рішень. В цьому контексті, розробка ефективної стратегії розвитку регіонів, яка буде базуватись на наукових підходах і передовому досвіді розвинених країн світу, є актуальним завданням сьогодення.

Мета роботи: Дослідити сучасний стан державної політики децентралізації та вивчити досвід стратегічного розвитку успішних територіальних громад, і на підставі цього запропонувати економічно обґрунтовані заходи реалізації стратегії розвитку Шумської об'єднаної територіальної громади.

У відповідності до поставленої мети роботи були вирішені наступні завдання:

- розкрито сутність стратегічного розвитку регіонів;

- охарактеризовано процедуру розробки стратегій розвитку та етапи планування;
- досліджено теоретичні аспекти процесів децентралізації в Україні;
- вивчили методичні підходи до оцінки ефективності стратегії розвитку регіонів в умовах децентралізації;
- подано загальну характеристику Шумської об'єднаної територіальної громади;
- проведено SWOT - аналіз Шумської об'єднаної територіальної громади;
- проаналізовано існуючу стратегію розвитку Шумської ОТГ;
- виявлено резерви та відзначити перспективні напрямки розвитку Шумської ОТГ;
- розроблено економіко-математичну модель стратегії розвитку Шумської об'єднаної територіальної громади;
- складено прогнозу модель показників ефективності реалізації стратегії розвитку Шумської ОТГ;
- проведено організаційно-економічне обґрунтування заходів реалізації стратегії розвитку Шумської ОТГ.

Об'єктом дослідження є методика оцінки ефективності реалізації стратегії розвитку регіонів.

Предметом дослідження стратегія розвитку Шумської об'єднаної територіальної громади.

Методи дослідження: економіко-математичне моделювання, кореляційно-регресійне прогнозування, SWOT-аналіз, стратегічний аналіз, проектний аналіз.

Джерела дослідження: статті, монографії, автореферати дисертацій, підручники, електронні ресурси з тематики оцінки та підвищення ефективності реалізації стратегій регіонального розвитку.

Наукова новизна одержаних результатів. Проведено ґрунтовний аналіз існуючої стратегії розвитку Шумської ОТГ та складено прогнозу модель показників ефективності реалізації стратегії її розвитку.

Практичне значення одержаних результатів. Окремі рішення запропоновані в магістерській роботі можна рекомендувати до впровадження проект оновлення основних виробничих фондів підприємства з водопостачання та водовідведення с. Андрушківка.

Апробація результатів магістерської. Окремі результати роботи доповідались на VIII Міжнародній науково-технічній конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій» 27-28 листопада 2019 року.

Структура роботи: Магістерська робота складається зв вступу, шести розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи 113 сторінок комп'ютерного тексту, вона містить 24 рисунки, 42 таблиці, додатки на 6 сторінках. В ній використано 41 літературне джерело.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, об'єкт та предмет, методи та інформаційну базу дослідження.

У розділі «Теоретичні основи забезпечення стратегічного розвитку регіонів в умовах децентралізації» досліджено теоретичні основи забезпечення стратегічного розвитку регіонів в умовах децентралізації, зокрема розкрито сутність та подано характеристику стратегічного розвитку регіонів України, висвітлено теоретичні засади та механізми реалізації процесу децентралізації досліджено існуючі методики оцінки ефективності стратегії розвитку регіону в умовах децентралізації.

У розділі «Аналіз ефективності стратегії розвитку Шумської об'єднаної територіальної громади» проведено загальний аналіз фінансово-економічних показників Шумської об'єднаної територіальної громади. Детально проаналізовано статті формування бюджету громади, охарактеризовано за економічними показниками основних виробників та платників податків, проведено аналіз динаміки розвитку малого та середнього бізнесу. Також було здійснено SWOT - аналіз Шумської об'єднаної територіальної громади та проаналізовано існуючу стратегію розвитку. Проведений комплексний аналіз дозволив виявити ряд негативних тенденцій, серед яких можна виділити наступні: відсутність приросту у розвитку малого і середнього бізнесу; малі податкові надходження; високий рівень виїзду мешканців на заробітки за кордон; витрачання коштів у більшості випадків на проведення ремонтів та реконструкції, а не створення нових інфраструктурних об'єктів та виробництв. Однак, можна відмітити ряд позитивних характеристик громади, насамперед наявність корисних копалин та земельних ресурсів, лісового та рибного господарства, потенціал яких можна використати для подальшого стратегічного розвитку Шумської ОТГ.

У розділі «Шляхи удосконалення інформаційного механізму щодо ефективного розподілу коштів» обґрунтовано в роботі Шумської МР, для прийняття рішень, з метою формування інформаційних даних, що сприятимуть позитивним результатам управління використовувати в управлінській діяльності механізму оцінки ефективності на перспективу використання коштів, що формуються із загального та спецфондів. Пропонується в розрахунках враховувати не тільки темп зміни за показником росту кількості виділених коштів, але і відхилення, що відбуваються у структурі таких поступлень. Методика ґрунтується на динаміці індексних відхилень, та виборі найбільш прийнятних для Шумської МР варіантів темпових змін за видами елементних витрат

Запропонований механізм для групування інформації по системі не тільки розподілу коштів, але і джерел їх поступлення, для ефективного виконання функціональних, за пректними рішеннями обов'язків.

У розділі «Спеціальна частина» означено фактори, що обумовлюють пріоритетність регіону у порівнянні з сусідніми, що входять до єдиного регіонального підпорядкування. Прогнозування розвитку на напрямами забезпечення виробництва, як промислового так агропромислового виробництва, рівна оплати праці в районі. Важливим чинником використовуваного в алгоритмі оцінки є криміногенна ситуація в регіоні, та що є немаловажним, можливість працевлаштування. Використовуючи інформацію 2016-2018рр наявну на момент оцінки, взято за основу показник, що показує рівень навантаженості безробітних на одне вільне за характером робоче місце. Модель оцінки забезпечить Шумській МР

можливість інформованості на результати відхилень за умови зміни вказаних факторів.

У розділі «**Організаційно-економічне обґрунтування заходів реалізації стратегії розвитку Шумської ОТГ**». проведено організаційно-економічне обґрунтування заходів реалізації стратегії розвитку Шумської об'єднаної територіальної громади. Проведений аналіз результати обчислень показників інвестиційного проекту оновлення основних виробничих фондів підприємства з водопостачання та водовідведення с. Андрушківка, Шумської ОТГ, показав, що відшкодування витрат відбудеться до початку 7 року. Необхідно відмітити, що якщо під час реалізації інвестиційного проекту, у місцевої громади з'являться фінансові резерви, їх доцільно долучити до відшкодування витрат, з метою прискорення окупності проекту. Чиста теперішня вартість запропонованого інвестиційного проекту складе $NPV = 23656,45$ грн. Оскільки $NPV > 0$, то за час економічного життя проект відшкодує витрати. Індекс рентабельності $PI > 1$ ($PI = 1,06$). Обчислена теперішня вартість грошового потоку проекту перевищує первинні інвестиції і забезпечує тим самим наявність додатньої величини NPV . Проект забезпечує заданий рівень рентабельності. Внутрішня норма прибутковості $IRR > r$ ($0,27 > 0,25$), що означає, що проект доцільно прийняти.

На підставі проведеного економічного обґрунтування інвестиційного проекту оновлення основних виробничих фондів підприємства з водопостачання та водовідведення с. Андрушківка, Шумської ОТГ, яке показало його економічну ефективність, доцільно рекомендувати громаді впровадити цей проект, тим самим покращити добробут мешканців с. Андрушківка.

У розділі «**Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях**» висвітлені питання охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях. Зокрема охарактеризовано сутність міжнародного співробітництва в галузі охорони праці, описано механізм забезпечення державного управління у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та розкрито порядок організації фінансування та матеріального забезпечення заходів цивільного захисту населення і територій.

Висновки

Забезпечення стратегічного розвитку об'єднаних територіальних громад, в контексті державної програми децентралізації, вимагає пошуку інноваційних підходів в прийнятті ефективних управлінських рішень, що неможливо здійснити без залучення наукових розробок. Крім цього слід враховувати, що процес реалізації заходів стратегії розвитку регіону відбувається в умовах обмежених фінансових ресурсів та загальноекономічної кризи, що суттєво підвищує вагомість аргументів на користь проведення точних економіко-математичних розрахунків їх ефективності. Враховуючи зазначене, в магістерській роботі проведено комплекс теоретичних досліджень стратегічного розвитку регіонів та розроблено практичні рекомендації підвищення економічної ефективності стратегічного розвитку Шумської об'єднаної територіальної громади.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

Митар Б.В., Попов М.С. Економічна ефективність діяльності технопарків // Актуальні задачі сучасних технологій: зб. тез доповідей том.ІІІ VIII міжнар. наук.-техн. конф. Молодих учених та студентів, (Тернопіль, 27–28 листоп. 2019.) / М-во освіти і науки України, Терн. націон. техн. ун-т ім. І. Пулюя [та ін]. – Тернопіль : ТНТУ, 2019. – с. 151.

АНОТАЦІЯ

Попов М.С. «Підвищення економічної ефективності заходів реалізації стратегії розвитку регіону в контексті децентралізації (на прикладі Шумської міської ради Тернопільської області)». – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за спеціальністю 051 «Економіка» - Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль. 2019.

Магістерську роботу виконано на 113 аркушах, містить 24 рисунки, 42 таблиці, додатки на 6 сторінках. В ній використано 41 літературне джерело, а саме статті, монографії, автореферати дисертацій, підручники, електронні ресурси з тематики оцінки та підвищення ефективності реалізації стратегій регіонального розвитку.

Об'єкт дослідження: методика оцінки ефективності реалізації стратегії розвитку регіонів.

Предмет дослідження: стратегія розвитку Шумської об'єднаної територіальної громади.

Методи дослідження: економіко-математичне моделювання, кореляційно-регресійне прогнозування, SWOT-аналіз, стратегічний аналіз, проектний аналіз.

В першому розділі розкрито теоретичні основи забезпечення стратегічного розвитку регіонів в умовах децентралізації. В другому розділі проведено аналіз ефективності стратегії розвитку Шумської об'єднаної територіальної громади. В третьому розділі запропоновано шляхи удосконалення інформаційного механізму щодо ефективного розподілу коштів. У спеціальній частині проведено моделювання оцінки пріоритетності регіону за домінантними елементами соціально-економічного розвитку. В п'ятому розділі проведено організаційно-економічне обґрунтування заходів реалізації стратегії розвитку Шумської ОТГ. В шостому розділі розглянуті питання охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: основні засоби, основні фонди, капітал, ефективність, моделювання.

ABSTRACTS

Popov M.S. "Increasing the economic efficiency of measures to implement the regional development strategy in the context of decentralization (on the example of the Shum City Council of Ternopil region)." - Manuscript.

Master's degree in specialty 051 "Economics" - Ivan Puliuyi Ternopil National Technical University. - Ternopil. 2019

The master's work is done on 113 sheets, contains 24 drawings, 42 tables, supplements on 6 pages. It uses 41 literary sources, namely articles, monographs, abstracts

of dissertations, textbooks, electronic resources on the topic of evaluation and increasing the effectiveness of implementation of regional development strategies.

Object of study: a technique for evaluating the effectiveness of implementing a regional development strategy.

Subject matter: Strategy for the development of the Shum United Territorial Community.

Research methods: economic-mathematical modeling, correlation-regression forecasting, SWOT-analysis, strategic analysis, project analysis.

The first section outlines the theoretical foundations for ensuring the strategic development of regions under decentralized conditions. The second section analyzes the effectiveness of the development strategy of the Shum United Territorial Community. The third section proposes ways to improve the information mechanism for efficient allocation of funds. In the special part the modeling of the assessment of the priority of the region by dominant elements of socio-economic development is carried out. In the fifth section the organizational and economic justification of the measures for the implementation of the strategy for the development of the Shumskaya ATG was conducted. The sixth section deals with occupational safety and health issues.

Keywords: fixed assets, fixed assets, capital, efficiency, modeling.